

SNI

KÖZNEVELÉSI MINIMUM

Szakmai minimumfeltételek a differenciált és inkluzív neveléshez-oktatáshoz

Alapvetések

A köznevelés feladata a tudásátadás, személyiség- és képességfejlesztés, valamint az esélyteremtés. A magyar köznevelési rendszer ezek közül jelenleg egyik funkcióját sem tölti be. A gyermekek jogai, így fejlődési lehetőségei is nap mint nap sérülnek, ami hozzájárul a társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődéséhez (Szabó, 2024).

Inklúzió alatt olyan befogadó környezetet értünk, amelyet célzott beavatkozásokkal, folyamatosan fenntartva teremtenek meg az intézmények az egész tantestület, valamint a nevelési-oktatási munkát közvetlenül segítő munkatársak szemléletváltásával, módszertani felkészítésével, az egyéni differenciálás és az ehhez szükséges adaptív környezet feltételeinek biztosítása révén, valamint a rugalmas tantervi követelmények alkalmazásával (Perlusz, 2020).

Az inkluzív köznevelési rendszer legfontosabb alapelvei az egyenlő esélyű hozzáférés és az észszerű alkalmazkodás. **A képességek kibontakozása csak akkor valósulhat meg, ha a feltételeket az egyéni szükségletekhez igazítjuk. Célunk tehát, hogy differenciált (eltérő képességekhez igazodó) és inkluzív (befogadó) nevelési-oktatási környezetet biztosítsunk.**

Az egyéni szükséglet figyelembevétele és a differenciálás fogalma elválaszthatatlan egymástól, hiszen az inkluzív, differenciált nevelés-oktatás lényege éppen az, hogy a gyermekek, tanulók eltérő képességeihez, tempójához, érdeklődéséhez és szükségleteihez igazodó tanulásszervezési megoldások jelennek meg a mindennapi pedagógiai gyakorlatban.

Az egyéni szükségletek figyelembevétele nem kizárólag a sajátos nevelési igényű (SNI-s) gyermekek esetében fontos: a többségi nevelés-oktatás egész területén is nélkülözhetetlen az a szemlélet, hogy a gyermekek saját képességeik és szükségleteik mentén haladjanak. Ehhez olyan tanulásszervezési módszerekre van szükség, amelyek teret adnak a különböző tanulási utaknak.

Az egyéni szükségletekre épülő differenciálást így nem csupán pedagógiai, módszertani kérdésnek tekintjük, hanem a nevelési-oktatási rendszer egyik alapvető igazságossági és hatékonysági feltételének. Az új, modern technológiák, módszertanok alkalmazása, az inkluzív pedagógiai szemlélet erősítése, az intézményi felelősségi rendszerek és a független monitoringrendszerek megerősítése együttesen teremthetik meg a feltételeit annak, hogy minden gyermek a saját lehetőségeihez mérten fejlődhessen.

A nevelés-oktatás nem választható le az egészségügyi és szociális ellátórendszerekről, és az ezek közötti koordináció nem hárulhat a szülőre. Szükség van **szervezett, intézményes, szakmaközi együttműködésre és rendszeres információáramlásra az SNI-státuszú gyermekek nevelése-oktatása során, beleértve a többségi (nem kifejezetten SNI-s gyerekeket oktató) pedagógusokat, a gyógypedagógusokat, a pedagógiai és gyógypedagógiai asszisztenseket, a szociális munkásokat, valamint a nem köznevelési intézményben dolgozó szakembereket.** Mindez szükségessé teszi az együttműködésen alapuló közös szakmai felelősségvállalást. **Az SNI-státuszú gyermekek szülei** pedig olyan **kulcsszereplők**, akik a legtöbb tudással rendelkeznek gyermekeikről a hétköznapi életvitelük tekintetében. Az együttműködésnek rendszeresnek, strukturálnak és partnerinek kell lennie velük is, ez nem korlátozódhat kizárólag a problémák esetén történő kapcsolattartásra, tájékoztatásra.

Mindemellett az SNI-státuszú gyermekek számára is alapfeltétel a pszichés és fizikai biztonság, **a gyermekbántalmazással szembeni zéró tolerancia elvének alkalmazása** ezért szintén **kötelező.** **A kapacitáshiányból vagy módszertani hiányosságokból fakadó problémák nem terhelhetők a gyerekekre, illetve szüleire.** **A rendészeti jellegű eszközök (retorziók és büntetések, fegyelmi eljárások) alkalmazását ilyen helyzetekben súlyos szakmai vétségnek tekintjük.**

A világ számos nevelési-oktatási rendszerében az inkluzív, differenciált környezet biztosítása már magából a rendszerből következik, nem pedig külön kikényszerítendő jogosultság. Mítosz, hogy az inkluzív oktatás hátrányosan érinti a gyerekeket. **Épp ellenkezőleg, ahol az SNI-státuszú gyermekek számára jól működik, ott minden gyermek számára jobbá válik az intézmény.** Ennek jegyében íródott az SNI-s gyermekek nevelési-oktatási helyzetére vonatkozó **SNI köznevelési minimum.**

Szakmai követeléseink

Ha felmerül a sajátos nevelési igény, azt időben és szakmailag megalapozottan mérjék fel.

Minden gyermek járhasson a lakóhelyéhez észszerű közelségben lévő óvodába, iskolába.

Az SNI-s gyermekek számára is legyen lehetőség a képességeik kibontakoztatására.

Minden gyermeknek legyen elérhető a számára szükséges különleges bánásmód: az egyéni szükségletekhez igazodó fejlesztés és a módszertani támogatás.

Minden pedagógusnak legyen elérhető a differenciált és inklúziófókuszú pedagógusképzés, térítésmentes továbbképzés.

A szakembereknek hivatalosan is legyen feladatuk a folyamatos, strukturált együttműködés.

A gyermekkel foglalkozó pedagógiai és gyógypedagógiai asszisztensek munkaköri szabályozása legyen egységes, biztosítva legyen szakszerű alap- és továbbképzésük.

Minden gyermeknek legyen garantált a biztonságos intézményi környezet.

Ha felmerül a sajátos nevelési igény, azt időben és szakmailag megalapozottan mérjék fel.

A pedagógiai szakszolgálatok által végzett, SNI-státuszra vonatkozó vizsgálatoknak időben és megfelelő szakértelemmel, adaptált környezeti feltételekkel kell megvalósulnia. A szakértői vizsgálatra és felülvizsgálatra való várakozás nem húzódhat el, ugyanis az SNI-státusszal járó különleges bánásmód megkezdésének hiánya visszafordíthatatlan hátrányokat okoz a gyermek fejlődésében. Hogy a mindennapos jogsérelmek megszűnjenek, elengedhetetlenek tartjuk:

- a pedagógiai szakszolgálatban dolgozó szakemberek bérrendezését, pótlékrendszerének kialakítását, szakmai megbecsültségük növelését,
- a minőségi munkafeltételek biztosítását (ingyenes módszertani továbbképzések, modern vizsgálati eszközök biztosítása által), akadálymentesített, adaptív pedagógiai szakszolgálati vizsgálati környezet kialakítását,
- szakemberhiány esetén a szakspecifikus felméréshez szükséges, akár körzetek közötti átjárhatóság biztosítását, ennek infrastrukturális feltételeinek megteremtését,
- az egészségügyi diagnosztikai rendszer kapacitáshiányainak rendezését, a pedagógiai szakszolgálatokkal való együttműködés hatékonyságának növelését,

- a szakértői vizsgálati eljárás időbeli korlátozását, elhúzódásának megakadályozását,
- az egységes eljárásrendek és szakmai protokollok kialakítását, rendszeres minőségellenőrzést, egy független monitoringrendszer bevezetésével,
- a komplex szakértői vélemény elkészítéséhez szükséges orvosi-pszichológiai-gyógypedagógiai együttműködés kötelező betartását, továbbá a komplex szakértői vélemény kialakításához szükséges országosan egységes szakmai protokoll alkalmazását,
- a szülők partnernek tekintését, részletes és közérthető tájékoztatásukat a vizsgálat menetére, céljára, folyamatára, alkalmazott eszközeire, lehetséges kimeneteleire vonatkozóan.

Mindezek megteremtéséhez elengedhetetlennek tartjuk a pedagógiai szakszolgálatok működésére vonatkozó [szakmai protokoll](#) mihamarabbi megújítását.

Minden gyermek járhasson a lakóhelyéhez észszerű közelségben lévő óvodába, iskolába.

Az inklúzió és az ezt lehetővé tevő együttnevelés nem kiváltság és nem „jó gyakorlat”, hanem olyan alapjog, amelynek feltételeit az állam köteles lenne biztosítani. Éppen ezért az alábbiak betartását elengedhetetlennek tartjuk:

- Nyilvános, mindenki számára elérhető, frissített információs adatbázisnak kell rendelkezésre állnia arról, hogy mely intézmények milyen feltételekkel és kapacitással fogadják SNI-státuszú gyermekeket, ezáltal elősegítve a szülők felelős intézményválasztási jogának gyakorlását.
- Ha a gyermek lakóhelyéhez közeli intézményben nem biztosítható a számára szükséges nevelési-oktatási körülmény, és ezt nem sikerül kapacitásbővítéssel, módszertani támogatással sem megoldani, elő kell segíteni a gyermek megfelelő intézménybe jutását. Ennek a támogatásnak nemcsak elméleti lehetőségnek, hanem a gyakorlatban kialakult, hozzáférhető, működőképes megoldásnak kell lennie.
- Elengedhetetlennek tartjuk a nevelési-oktatási intézmények számára ösztönzők bevezetését a személyi és tárgyi feltételek biztosítása érdekében, a jelenlegi szabályozás módosításával.

Az SNI-s gyermeknek is legyen lehetősége képességei kibontakoztatására.

Ahhoz, hogy az SNI-s gyermekek lehetőséget kapjanak a bennük rejlő képességek kibontakoztatásához, elengedhetetlen inkluzív nevelési-oktatási intézmények kialakítása, fejlesztése. Ennek feltételei (Perlusz, 2020):

- a bérrendezések folytatása a nevelési-oktatási intézmények minden munkatársára vonatkozóan, valamint továbbképzésekhez, módszertani fejlődéshez való ingyenes hozzáférésük biztosítása,
- a szakemberek együttműködésére irányuló megfelelő infrastruktúra kialakítása a rendszer minden területén, a munkaerő-kapacitás fejlesztésére irányuló erőforrások biztosításával,

- adaptált, akadálymentesített nevelési-oktatási környezet kialakítása minden típusú sajátos nevelési igényre vonatkozóan az észszerű alkalmazkodás elve mentén (az akadálymentesítést folyamatosan fenntartandó és fejlesztendő rendszerként értelmezzük),
- az intézményi, szakemberi autonómia megteremtése a nevelési-oktatási stratégiai irányok kijelölésével, döntésekkel kapcsolatban (például tanterv, tankönyvek kiválasztása), a finanszírozásban és a források elosztásában,
- független monitoringrendszer kiépítése, amely rendszeres, független szakmai ellenőrzést valósít meg, országos szinten.

Ennek a differenciált, inkluzív nevelési-oktatási környezetnek a megteremtése olyan leterheltséggel jár, hogy elengedhetetlennek tartjuk az ebben résztvevő szakemberek intézményi szintű, kötelező, rendszeres szupervíziós támogatását preventív, kiegészítő megelőző fókusszal.

Továbbá az inkluzív nevelési-oktatási intézményi környezet megteremtéséhez korszerű és naprakész szakmai irányelvekre van szükség. A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai, iskolai nevelési-oktatási irányelveinek alkalmazása jelenleg is törvényi kötelezettség, így alkalmazásuk elengedhetetlen. Ezek szakmai-módszertani továbbfejlesztése a differenciált, inkluzív nevelési-oktatási intézményrendszer érdekében szintén fontos szakmaközi feladat.

Minden gyermeknek legyen elérhető a számára szükséges különleges bánásmód: az egyéni szükségletekhez igazodó fejlesztés és módszertani támogatás.

Az SNI-státusz nem pusztán a köznevelés adminisztratív eszköze, hanem konkrét jogosultságokat biztosít. A szakértői vélemény javaslatainak betartása kötelező. Ide tartozik többek között a feladatadás, az értékelés, a számonkérés, az időkeretek és az eszközhasználat rugalmas, a gyermek aktuális szükségleteihez igazodó alakítása.

Az SNI-s gyermekek, tanulók támogatásához szükséges eszközök és feltételek biztosítása nem késlekedhet. A rendszernek oly módon kell működnie, hogy a szükséglet megjelenése és az eszköz biztosítása között minimális idő teljen el. Elengedhetetlennek tartjuk, hogy az SNI-státuszú gyermekek adaptált nevelési-oktatási környezetéhez szükséges eszközök rövid időn belül rendelkezésre álljanak, amelynek alapfeltétele a decentralizált beszerzési rendszer kialakítása, valamint az intézmények közvetlen beszerzési jogosultságának megteremtése. Ehhez olyan célzott keretösszeg szükséges, amelyet az intézmények az SNI-s gyermekek, tanulók támogatására szabadon felhasználhatnak. A finanszírozási rendszernek lehetővé kell tennie a gyors döntéshozatalt, valamint az adminisztratív terhek csökkentését.

Az intézményi szintű költségvetés mellett szükséges az SNI-státuszú gyermekek fejlesztéséhez közvetlenül kapcsolódó személyi költségvetés rendszerének kidolgozása, annak köznevelési szintű adaptációja. Ennek lényege, hogy az SNI-státuszú gyermek számára, a saját szükségleteihez igazodó egyéni költségkeret áll rendelkezésre, amely egyénre szabott támogatást, nagyobb rugalmasságot, és hatékonyabb erőforrás-felhasználást tenne lehetővé. Az intézmények szakmailag támogatott, de gazdaságilag önálló döntéshozók legyenek. Mindezt támogathná egy olyan SNI-mentorhálózat kiépítése, amely helyi, regionális és országos

szinten közvetlen szakmai segítséget nyújtana az intézményeknek. Így az SNI-státuszú gyermekek szakmai támogatásának minőségfejlesztése egységes formában történne. Továbbá biztosítani kell, hogy az SNI-státuszú gyermekek pályalkalmassági vizsgálatát Ifjúsági Szakmai Alkalmasságot Vizsgáló Szakrendeléken végezzék, illetve a pályára való alkalmatlanságot megállapító vizsgálati eredmény esetén lehetővé kell tenni a felülvizsgálatot ilyen szakrendeléken. A vizsgálati eredménynek legyen kötelező kitérnie a felmentési ajánlásokra.

Minden pedagógusnak legyen elérhető a differenciált és inklúziófókuszú pedagógusképzés, térítésmentes továbbképzés.

A pedagógusképzésben és a pedagógus-továbbképzésekben kötelezően meg kell jelenjen az SNI-vel, különösen a differenciálással kapcsolatos gyakorlati módszertan. Az inklúzió nem megérzés, hanem elsajátítható szakmai kompetencia.

Így szakmai követeléseink között szerepel, hogy minden többségi pedagógusnak is rendelkeznie kelljen alapvető SNI-specifikus ismeretekkel. A tanítóképzésen túl a többségi pedagógusok alap- és mesterképzésének is legyen része:

- az SNI-kategóriákhoz kapcsolódó alaptudás átadása,
- a differenciáláshoz, valamint az adaptív környezet kialakításához szükséges módszerek elsajátítása,
- a kapcsolódó szakemberekkel való együttműködési formákról való tájékoztatás.

Kulcsfontosságú a többségi pedagógusok szakszerű szerepvállalása a gyógypedagógiai fejlesztésen túli nevelés-oktatás során. Ennek része, hogy részt vegyenek az SNI-státuszú gyermekek megfelelő támogatásában, az inkluzív környezet kialakításában, valamint a szakmai együttműködés támogatásában.

A felmerő rendszerű képzési-kimeneti követelmények bevezetésének javaslata miatt a már végzett vagy korábbi képzési-kimeneti követelmények alapján tanuló pedagógusok számára kötelező továbbképzés írja elő az SNI-specifikus alaptudás megszerzését, amelynek teljesítése legyen határidőhöz kötve.

Továbbá az ő képzési, továbbképzési rendszerüknek is biztosítani kell a folyamatos, SNI-specifikus szakmai, módszertani fejlődést. A többségi pedagógusok számára kialakított SNI-fókuszú továbbképzések legyenek ingyenesen hozzáférhetőek, rendelkezzenek akkreditációval, és legyenek akár online is elérhetőek. A differenciált, inkluzív nevelés-oktatás minősége közvetlenül függ a pedagógusok felkészültségétől, ezért biztosítani kell, hogy minden pedagógus rendelkezzen alapvető SNI-ismeretekkel, a tudás folyamatosan frissüljön és bővüljön.

A szakembereknek hivatalosan is legyen feladatuk a folyamatos, strukturált együttműködés.

Szükség van szervezett, intézményes együttműködésre és rendszeres információáramlásra az SNI-státuszú gyermekek nevelése-oktatása során, beleértve az érintett többségi

pedagógusokat, gyógypedagógusokat, pedagógiai, valamint gyógypedagógiai asszisztenseket, valamint a nem köznevelési intézményben dolgozó szakembereket (Földes, 2026).

Legyen dedikált órakeret arra, hogy a szakemberek egymással egyeztessenek esetmegbeszélések keretében. Világos feladatmegosztás és együttműködés szükséges az egyes szakemberek között. A gyerekekkel foglalkozó valamennyi szakember legyen részese az egyeztetésnek.

A gyermekkel foglalkozó pedagógiai és gyógypedagógiai asszisztensek munkaköri szabályozása legyen egységes, biztosítva legyen szakszerű alap- és továbbképzésük.

Az SNI-s gyermekek nevelésében a pedagógiai és gyógypedagógiai asszisztens szerepe kiemelkedő. Így fontosnak tartjuk, hogy az asszisztensek legyenek részesei az értekezleteknek és az esetmegbeszéléseknek. A pedagógiai-gyógypedagógiai asszisztensek megbecsültségének növelése, valamint munkájuk hatékonyságának rendszerszintű támogatása érdekében az alábbiakat javasoljuk:

- a feladat- és felelősségi körök egyértelmű rögzítése, a pedagógusok és asszisztensek közötti kompetenciahatárok tisztázására,
- a munkaszervezés átláthatóvá tétele,
- rendszeres szakmai támogatás biztosítása (havi esetmegbeszélés, minimum negyedéves szupervízió),
- az adminisztratív terhek csökkentése és a pedagógiai segítő szerep erősítése,
- állandó jelenlét biztosítása SNI-s gyermekek nagy arányban befogadó osztályokban (dedikált asszisztens),
- a bérezés és pótlékrendszer felülvizsgálata, rendezése,
- ingyenes, munkaidőben elérhető, gyakorlatorientált továbbképzések biztosítása,
- regionális mentor- és hospitáló hálózat kialakítása a szakmai támogatás erősítésére,
- formális bevonásuk a nevelőtestület munkájába és döntéshozatalába,
- egységes létszámnormák meghatározása, különös tekintettel az SNI-s gyermekek arányára.

Minden gyermeknek legyen garantált a biztonságos intézményi környezet.

A biztonságos óvodai, iskolai környezet megteremtéséhez megfelelő pedagógiai, fejlesztő-, valamint gyógypedagógiai módszerek alkalmazására, a nevelési-oktatási munkát közvetlenül segítő szakemberek (pl. pedagógiai, gyógypedagógiai asszisztensek) jelenlétére és hatékony intézményi protokollokra van szükség:

- Zéró toleranciát kell alkalmazni minden bántalmazási formával szemben, beleértve a pedagógusok által elkövetett bántalmazó viselkedést is. Ez magában foglalja, hogy a rendszerszintű hiányokból fakadó problémák következményeként kialakult bántalmazást fel kell számolni.
- A bántalmazást megelőző beavatkozások szakszerű módszertani támogatást feltételeznek, amely lehetővé teszi az egyéni szükségletek korai felismerését.
- Ha a szakszerű fejlesztés elmaradása miatt, módszertani hiányosságból vagy a támogatói környezet hiányából fakadóan az SNI-s gyermek bántalmazó viselkedést

mutat, fegyelmi eljárás helyett szakszerű módszertani támogatást, egyéni szükségleteihez igazodó nevelési-oktatási környezetet kell számára biztosítani.

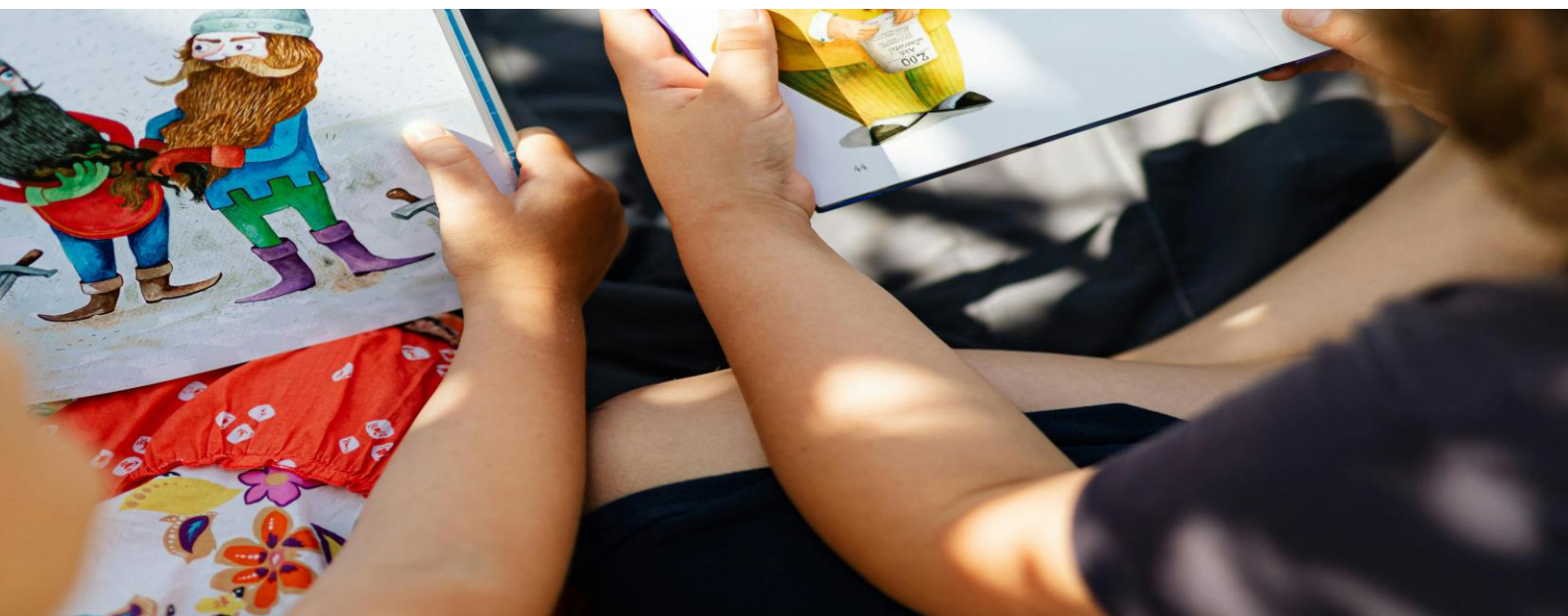
- Minden intézménynek vészhelyzeti protokollt kell kidolgoznia, amelyben rögzítik a teendőket, a felelősségi köröket, és ezek alkalmazását a gyakorlatban minden eszközzel elő kell segíteni. A biztonságos intézményi környezet nem eseti intézkedéseket jelent, hanem előre kialakított, mindenki által ismert, megelőzőszempontú, intézményi szintű rendszert.

Hivatkozásjegyzék

Földes, P. (2026). ["Mindenkinek önmaga"](#). Taní-tani Online.

Perlusz, A. (2020). Az inkluzív intézményvezetés és az inkluzív nevelés-oktatás összefüggései. *Educatio* 29 (3), 350–362.

Szabó, D. (2024). A SNI tanulókat érintő oktatási egyenlőtlenségek értelmezéseinek szakpolitikai, társadalmi és emberjogi dimenziói. *Iskolakultúra* 34(8), 79-110.

Az SNI köznevelési minimum összeállításában résztvevő szervezetek:

[AutiSpektrum Egyesület](#)

[Civil Kollégium Alapítvány](#)

[Civil Közoktatás Platform](#)

[Ginkó Ház](#)

[Mars Alapítvány](#)

[Pedagógusok Szakszervezete](#)

[Tanítanék Mozgalom](#)

[Társaság a Szabadságjogokért](#)

